

Důležitost otáz- ky Polska

DŮLEŽITOST otázky budoucího postavení Polska není dosti oceňována ve Spojených Státech a v Anglii, stejně jako nutnost rozvratu Rakouska. Veřejnost ve Spojených Státech a v Anglii nerozumí náležitě poměrům ve východní a jihovýchodní Evropě a proto přikládá málo důležitosti některým z největších problémů budoucnosti, vyvstávajících v důsledku světové války. Stejně také není veřejnost seznámena náležitě s poměry v Rakousko-Uhersku, aby pochopila zápas různých národností za samostatnost anebo přivtělení k politické vládě vlastní národnosti. Jsou ve Spojených Státech stejně jako v Anglii lidé, kteří jsou dobře seznámeni s těmito poměry a v důsledku toho mají zdravé názory o budoucím uspořádání mapy Evropy, ale jsou to výjimky. Široké vrstvy doposud o věcech těchto nejsou poučeny, přes to, že válka a její vývoj značnou měrou přispěly k rozšíření poznatků o věcech evropských a zvláště o zápasu malých národností, upírech pod cizáckým jhem.

Svět nemůže býti zabezpečen pro demokracii, nebude-li řízen český stát ze zemí českých a Slované a stejně podmínkou budoucího míru světa je sjednocení Polska a vytvoření z ní státu naprosto svrchovaného a nepodléhajícího žádné moci z venčí. Bývalý prezident, Theodore Roosevelt, je jedním z mála prominentních Američanů, kteří mají zdravé názory ohledně uspořádání Evropy v budoucnosti a hořeji uvedené dvě podmínky mezi jinými klade jako nutné pro trvalý mír.

Nemůže býti trvalého míru v Evropě, dokud nebudou odstraněny příčiny válek. Po celé poslední století Evropa nalézala se ve válce, třebaže tato válka vždy znamenala hřmění děl. Malé národy hájily svá práva a nalézaly se ve válce s vládami, které tato práva jim upíraly. A stejně škody jsou výslednicí takové války v míru jako války otevřené, neboť národové, kteří jsou nuceni věnovat své energie zápasu za přirozená práva národnosti, nemohou se vyvíjeti tak hospodářsky, jako by mohli za příznivějších okolností. Štěstím českého národa bylo, že hospodářskou stránku zápasu svého nezanedbával. Proměškal sice mnohé, ale v posledních několika desetiletích doháněl rychlémi kroky to, co pronedbal, a náš hospodářský rozmach byl v posledních několika letech před válkou opravdu pozoruhodný. Tato naše schopnost vyvíjeti se hospodářsky za nejkrásnější nepřívýlných podmínek, je dobrou zárukou pro budoucnost a je naznačením, čeho budeme schopni, dostane-li se nám úplné samostatnosti.

Ale vraťme se k otázce Polska. Mnozí tvrdí, že Poláci jsou na tom lépe, než Češi, poněvadž Polska se stane samostatnou, ať už zvítězí spojení anebo centrální mocnosti. Ale nenechme se másti těmito falešnými proroky. Polská otázka pro svoji spletitost jest daleko v horším postavení než otázka naše, která je jednoduchá. Německo zdlánlivě nstává se proti snaze Poláků po samostatnosti, totiž pokud nekřížuje se to s jeho zájmy. Německo přeje Polákům svobodu, pokud nalézají se mimo hranice německé říše, ale nesmíme zapomínati, že velký zlomek polského národa žije v hranicích Německa.

Když takový Hartling jako německý říšský kancléř prohlásí, že Litvinům a Polákům v zabraných částech Ruska bude dovoleno, aby sami rozhodli o svém osudu, o své vlastní vládě, vyhovující jejich ideám, neinformovaní lidé ve Spojených Státech nevyčleňují z údivu nad touto německou šlechetností. Ale v té německé velikomyslnosti je čertovo kopýtko.

Evropa do nedávna obávala se jenom tureckého nebezpečí. Ale pro Německo toto turecké nebezpečí neexistovalo. Německo vidělo veliké nebezpečí v Rusku, v té obrovité říši s nepoznanými a nedotknutými dosud zdroji, která

možla se státi jednou z největších, ne-li přímo největší a nejmocnější říši světa. Když ruská jednota, která byla dynastická a vládní, byla svržena revolucí a následována byla anarchií, které doposud není konce, neasimilované části Ruska zahájily snahu po samostatnosti anebo po jiné jednotě, než byla ona rusko-romanovská. Finsko, Litevsko, Litva a Ukrajina se ozvaly. Jsou ještě jiná hnutí, ale tato jsou nejznámější a z toho důvodu poujati největší pozornost.

A právě toto dělení je vodou na německý mlýn. Jednotné Rusko znamenalo pro Německo nebezpečí. Proto nyní Německo podporuje ze všech svých sil tyto odstředivé snahy různých živlů, toužících po neovislosti, neboť jedná se mu o to, aby východní Evropa rozdělena byla na malé říše rozdílných plemen, vzájemně nepřátelských, v nichž panovala by anarchie a které nebyly by schopny odíratí německému hospodářskému tlaku a pronikání, ať už pokojnému anebo jinému. Tyto německé plány jsou jasné a k prohlédnutí jich není třeba zvláštního bystrozraku, ale přes to lidé neinformovaní nemohou vše tuto pochopiti a dají se svěsti zdlánlivou německou šlechetností.

Německo dobře ví, že různá plemena východní Evropy jsou schopna starou jednotu nahraditi novou, praktičtější a lépe všem jednotlivým národnostem vyhovující, jinými slovy, že jsou schopna vytvořiti nový, silný a jednotný stát, a proto snaží se různými pletichami zabrániti takové nové jednotě. Německo nepřejí ani plnému sjednocení Poláků. Na 20,000,000 lidu polského obývá ruské, německé a rakouské území, jehož středem protéká řeka Visla. S nimi pak sousedí několik millionů Litvinů, kteří kdysi pojmali byli do polského království. Tito Litviné s jinými národnostmi, obyvajícími druhdy polské území, spolu s Poláky, byli by schopni, kdyby dostalo se jim jednoty, v krátké době zbudovati polské království, anebo republiku, tak velkou jako je Itálie nebo Prusko a zatarasiti úplné cestu německé rozpisávanosti.

A kdyby došlo k zřízení polského státu bez Poláků, usazených v Německu, je jisto, že nový stát lálkal by polský lid ze sousedních území, nalézajících se v německém nadvládě a tak ohrožena byla by práce, kterou Němci konali po léta kolem východních bažin. Takový silný stát vedle Německa by byl nebezpečím pro německé plánování a opanování tak velké části Evropy, pokud možno. Němci tohoto svého plánu se nevzdali a není žádné naděje, že se ho kdykoliv vzdají, dokud ovládní budoucím systémem. A ani demokratická vláda v Německu neznamenala by v tomto směru zcela žádných změn, neboť jedná se tu o něco, co je příliš vžito v německém lidu.

Německé plány nejsou nijak ohroženy ruskou bolševickou zásadou o míru bez anekstů a válečných náhrad. Proto Německo ztrácí času a po dohodě o příměří s Ruskem rychle vebází v jednáni o mír separátní, děláje seno, dokud slunce svítí a snaží se uskutečniti mír dřívě, dokud jeho zálučné plány nebudou prohlédnuty svedeným ruským lidem. Německo je připraveno uzavřiti mír s bolševickou vládou na zásadě, "žádné náhrady a žádné anekste," neboť německý výklad její není v rozporu s německými plány. Polsko — to jest ruské Polsko — má získati právo na vytvoření si vlastní své vlády. Stejně pak také Litva. Ale tato Litva má být oddělena od Polska a tím Polsko připraveno o jednu z nejdůležitějších podmínek vývoje — o pobřeží — ježto Litviné žijí při pobřeží Baltického moře. Ale Litva za takových okolností bude v stejné špatném postavení. Bude bezvýznamným státem, odkázaným plně na Německo.

Německá nabídka neznamená více, než vytvoření malého litvinského státu, severně od Němci,

zaujímajícího území mezi Baltikem na západě, zálivem Rížským na severu a na východě linií petrohradsko-varšavské železnice; jižní hranice byly by tvořeny řekou Němen. Nové litvinské území tvořeno bylo ruskými provinciemi Kovnem, Kuronskem, Albinou, Livonskem a částmi Grodna a Suwalki. Nová Litva byla by státem asi o šedesáti čtverečních milcích a asi se sedmi milliony obyvatelstva, z nichž méně než tři milliony tvořili by Litviné a více jak million Poláci. Byl by to stát, v kterém vládl by menšina, stát, který by nemohl existovati bez protekce, kterou Německo by opatřilo za jistotu eenu. Jinými slovy, stát tento byl by vasalem Německa a německá kontrola běhu Baltiku rozšířila by se až po ústí zálivu Finského, to jest k samotným dveřím Petrohradu.

A nyní, jak si Německo představuje příští Polsko? To byl by stát, tvořený ruským Polskem, asi s dvanácti milliony obyvatel, ku kterému mohly by být připojeny části Grodna a Volyńska, tak že žilo by tu asi patnáct millionů obyvatel. Ale tento stát, dle dosavadních plánů, má být připojen k Rakousku a spojití se s Hallicí, v které žije asi pět millionů Poláků a čtyři milliony Rusů. Poláci rakouští, kteří v duální monarchii mají rovnovážnou moc, odstranění by byli tímto způsobem z rakouské politiky a německá kontrola byla by v Rakousku zajištěna. Češi byli by oproti Němcům bezmocnými.

Je dlužno pochybovati v schopnosti Rakouska ve vládnutí státu o 25 millionech obyvatel, z nichž tři čtvrtiny tvořeny by byly Poláky. A není tu vyloučena možnost, že Německo následovalo by tu method, použitých v případě Schleswig-Holsteinska, kterého se zmocnilo za pomoci Rakouska na Dánsku a posléze připojilo je k Prusku po úspěšné válce s bývalým svým spojencem. Jinými slovy, Německo dočasně přisoudilo by Rakousku území, které toto nebylo by schopno spravovati a posléze by se ho zmocnilo samo. Musí být pamatováno, že tento polský stát nemohl by uniknouti hospodářské závaznosti na Německo s ohledem na své pomezí a s ohledem na to, že pobřeží nalézalo by se v moci Německa.

Německo tudíž používá k svým zálučným plánům formule bolševiků, stejně jako programu spojené o osvobození malých národností. Ve skutečnosti usiluje o rozdělení národů na východním pomezí tak, aby nemohly dosáhnouti národní jednotnosti, tak aby nemohly uniknouti německému nadvládě později, až Německo by bylo k němu připraveno. Mezi tím Rakouska, které je více stísně než skutečností, používáno bylo by za plátek. Jedná se vlastně o nové rozdělení Polska, o nový úklad proti Polákům, neboť rakouští Poláci, nyní politicky dosti silní, mají být odstraněni, aby německá kontrola byla zajištěna v severní polovině Rakouska. A Němci z říše vidí již do-

KONDUKTORY V NEW YORKU.

Na obrázku našem spatřujeme jednu z konduktorek v New Yorku v nové její uniformě, jež značně podobna uniformě vojenské.

ZENA VEŘEJNOU ŽALOBKYNÍ

Slečna Helen D. McCormickova nastoupila v minulých dnech své povinnosti jako příručí distriktního návladního v New Yorku.

bu, kdy Rakousko stane se součástíku hohenzollernské říše stejně jako Bavorska a Sasko.

Proti takovému programu není v Rusku ochrana. Litviné a Poláci nenalézají se v kalkulacích bolševiků. Rozdělení jich jako cenná míru nevyvoluje by žádného protestu v Rusku, jak toto nyní existuje. Bolševici proti takovému uspořádání budoucí Polska ničeho nenamítají. A v tom právě spočívá velké nebezpečí. Bude-li otázka budoucnosti Polska rozluštěna dle německých plánů, nebude spravedlnosti učiněno zadost a dojde k novému posílení Německa. A že zdravé elementy v národě polském postavily se proti novému stavu věci, jakmile by jej náležitě prohlédly, na odpor, není třeba podotýkati. Ale Německo pak dovedlo by potlačit takový odpor ohněm a železem.

Jestliže někdo chtěl by podrobiti zkoušce německou upřímnost Poláky, pak necht jen uváží jejich jednání s Poláky v Německu od doby Bedřicha Velkého. Na štěstí, svět prohlédl německé plány a spojenci nedovolí provedení německých záměrů. Separátní mír s Ruskem nerozhodne a nesní rozhodnutí o osudu budoucího Polska. Polsko musí být obnoveno k pomezí osmnáctého století. Všech dvacet millionů Poláků, nyní žijících ve třech říších, musí být jediný národ spojeno. A k těmto pak připojeny musí být části jiných kmenů, aby mohl se vyvíjeti velký a silný slovanský stát, schopný postaviti se na odpor německým plánům o tlaku na východ.

HUMOR VÁNOČNÍCH DÁRKŮ

Humor, toto dobré koření života, má právo všude proniknouti a není proto divu, že se leckdy uplatnil i při vánočních dárcích. Několik let před svou smrtí dostal Mark Twain vánoční dárek, jímž se pobavilo nesmírným způsobem celé město. Nakladatel Twainových děl, Collier, dopsal totiž světomu výnosnému autoru, že ho na vánoce překvápí originelním a též překvapujícím dárkem: slonem. — Twain nebyl zprávu nadšen, nechtěl však nakladatele uraziti a proto dal služebnictvu rozkaz, aby garáž na automobily přeměnili ve stáj pro slona. Dlouhonošý host měl být přijat jak se sluší a patří, i když nebyl zrovna vítaný. Po několika dnech přišel pak vagon sena a současně představil se u básníka "Profesor May, školně ošetřovatel slonů." Pan May dohlížel na všechny přípravy činně k uvitání slona a nařídil zejména, aby v garáži byla sesílena podlahla, aby se pod válou zvířete neprolomila. Ve Twainově domě a po městě panovalo velké rozčehvění. Humoristovi nebylo do humoru, neboť tužil, že se stává sám předmětem výborné humoresky. Na štědrý večer však slona skutečně přivedli. Byl to slon zhotovený v životní velikosti, ale — z lepenky. Stálý posměváček

Osud a Štědrý Večer

Když zazní zvony k půlnoční, vyvstávají stíny budoucnosti a v celé přírodě ozývají se prorocké hlasy.

Kdo je moudrý, může je slyšet a všeobecně se jim také v tento den naslouchá, způsobem nejrozličnějším.

Tak se pečlivě stopují sny v noci štědrovečerní, neboť prý obsahují proroctví na příští léta. — A kdo dovede po způsobu Josefa egyptského tyto sny správně vyložit, zná předem osud, jaký ho čeká. Dokonce lze i zjistit, jaké bude počasí příštího roku. Dvanáct cibulí se vyhloubí a postaví do řady na stůl; představují dvanáct měsíců příštího roku. Do vyhloubení nasype se něco soli a pak pozorujeme, ve které cibuli se nashromáždí voda; měsíc, jež ona cibule představuje, bude vlhký, ostatní pak suché. Kdo má odvalu, může učiniti jiný pokus, aby zvěděl něco bližšího o budoucnosti. V časných hodinách ranních necht vyjde do lesa, aniž by promluvil slova nebo způsobil nějaký hluk. Také nesmí vidět žádný oheň ani slyšet kohouta kokohat. Když pak slunce vyjde, uvidí takový zvědač, co příští rok přinese, na cestě ke kostelu spatří tolik pohřbů, kolik jich příští rok bude; na polích a lukách uvidí budoucí žeh; a dům, který příštím rokem vyhoří, ponese zvláštní znamení. Také zvířata ve stájích jsou s to o štědrém večeru prorokovat. Nabudou řeči a mluví spolu. Je však nebezpečno jim naslouchat, to smí jen lidé v nedělní narození. Ostatním smrtelníkům zůstává však i tak dost prostředků k vyzvěděni budoucnosti.

Či stín o štědrém večeru nemá hlavy, ten do roka zemře. — Kdo stal se tak sám obětí velkého posměchu.

Jiný zajímavý případ veselého vánočního daru máme ze vzpomínek Carlyleových. V papírech, které jsou schovány v obytném jeho domě v Chelsea, nalézá se listeček s těmito řádky: "Proroctví škopku na prázdné nečistotě žeh. Požehnání na její krásnou hlavu, necht její oblíbený je vždy tak čistý veselostí, jak je mi drahý, ať čistý nebo ne. T. Carlyle, 25. prosince, 1850." Připojena je poukázka na pět liber. Podivná tato památka je dokumentem zapomětivosti velkého toho učence, který si teprve vánočního rána vzpomněl na vánoce, na dárky a ženu a jemuž právě ještě napadlo že jeho manželka si přála pořádný škopek na prázdné a rychle ho objednal.

Anglická královna Viktorie, jež jest známa tím, že uvedla do Anglie zvyk vánočního stromku, dostala tak mnohý velmi podivuhodný dárek, zejména od indických knížat. Vreholu v tom směru došl král siamský, který poslal královně dva stříbrné pekáče.

Podivuhodné dobrodružství zažili se svými vánočními dary dva irští lordové. Darovali totiž chudým lidem svého okresu koňské houne, nedočkali se však vděku, ale naopak hrubého nevděku. Obdarovaní sebrali velmi pečlivě veškerý houne, sbalili je do několika velkých balíků, a poslali je poštu jednomu z obou dárců a sice lordu Oranmoreovi do zámku MeGerret. Na balících bylo napsáno humoristickým způsobem poděkování.

Ještě větší překvapení vzbuzují občas dary millionářů, neboť se od nich očekává vždy něco velkého, nevidaného, velmi drahého. Tak si myslely dvě dívky, které byly ve službách u Rockefellera, že dostanou na vánoce něco překrásného. Jak byly zklamány, když obdržely dvě zcela obyčejné zástěry, s "nejlepším přáním paní a pana Rockefellera." Dívky byly tak rozrušeny, že roztrhaly zástěry na kusy.

A co by řekl čtenář vánočnímu dárku ve formě parního silničního válece? Ovšem, dar takový není pro každého. Anglický automobilový klub ho věnoval před několika roky správě cest na ostrově Manu; zda jako dárek nebo jako pobídku ke stavbě lepších cest, není známo.

spatří shasnout jedno z obou světél, která tu a tam o štědrém večeru nechávací se hořet po celou noc, rovněž do roka zemře. Velmi rozšířené jsou zvyky s příjemnějšími prorockými výsledkem. — Panna jde o půlnoční mlčky ke studni nebo k řece, aby spatřila zrcadlití se v hladině obličej svého ženicha, nebo aby zvěděla to, co jí do roka čeká. Nebo zajde ke kůrníku a zaklepe naň; zakládá-li slepice, nedostane muze; ozve-li se kohout, vdá se. Češi některá zvědařá panna vědět, bude-li její muž blondýn, brunet nebo zrzavý, sáhne o štědrém večeru do dveří stojící k nim zády; tu se jí octnou v ruce vlasy přiměřené bary. Bude-li ženich rovný nebo hrbatý, dá se taky velmi snadno zjistit. O půlnoce vytáhne dívka ze sáhu poleno, které jí ukáže, jak bude ženich urostlý. Služka, jež by ráda zvěděla, bude-li příštím rokem v dosavadní své službě, hodí botku přes rameno za sebe; ukazuje-li špička ke dveřím, znamená to, že brzo půjde, je-li obrácena do světnice, zůstane vše při starém. Téhož způsobu používá se v některých krajích k vyšetření možných vdavek; špička botky ke dveřím obrácená znamená, že příštím rokem vyjde panna z domu nevěstou. A konečně, kde se chtějí dověděti ještě více, lejí olovno o štědrém večeru nebo v noci silvestrovské. Z podivuhodných forem, které odlišek zpravidla má, možno vyčísti vše možné.

Višňovou nebo třešňovou větvičku, trhanou, v Čechách na svatou Barboru, na Moravě na sv. Ondřeje, a na Slovensku na sv. Kateřinu, dávají si dívky do vody na teplé místo, nejčastěji do chléva, ob den vodou vyměňují. Do vánoce musí větvička rozkvést, rozkvetlá má dle různých krajů různý význam. Na Domažlicku, jak možno se dočísti v "Pohorské vesnici," vezmou si dívky rozkvetlou větvičku na půlnoční, a který chlapce, který jsou schovány v obytném jeho domě v Chelsea, nalézá se listeček s těmito řádky: "Proroctví škopku na prázdné nečistotě žeh. Požehnání na její krásnou hlavu, necht její oblíbený je vždy tak čistý veselostí, jak je mi drahý, ať čistý nebo ne. T. Carlyle, 25. prosince, 1850." Připojena je poukázka na pět liber. Podivná tato památka je dokumentem zapomětivosti velkého toho učence, který si teprve vánočního rána vzpomněl na vánoce, na dárky a ženu a jemuž právě ještě napadlo že jeho manželka si přála pořádný škopek na prázdné a rychle ho objednal.

Těz ve Slezsku v den sv. Barbory staví dívky višňové ratolesti do vody, které jim rozkvetou o Božím narození — aby si zázornily, že rozvil se prut z kořene Jesse vyrostlý. Kdo se přes takovou haluzku v kostele při mši svatě podívá, uzří u oltáře, když židou lidé na ofěru, která jest čarodějnicí. — Na Slovácku trhají děvčata višňové haluzky v den sv. Ondřeje, a sice zuby, zasadí do hlíny a každý den na lačný žaludek jí z úst zalévají. Rozkvetle-li haluzka na vánoce, aby si jí mohla vzít do kostela, vdá se příští masopust. Na Slovensku trhají dívky třešňové haluzky zase na den sv. Kateřiny. Kterému děvčeti nevykvetne, ta se nevdá a říká se o ní, že není paní; která vykvetne, ta si ji vezme do kostela na půlnoční, a který šuhaj si jí vezme, za toho se dostane.

Když po bitvě u Jeny Napoleon vpadl do Pruska, navštívil Potsdam, kde jsou uloženy tělesné pozůstatky pruských králů. Vstoupil do hrobky Bedřicha Velkého, obnažil hlavu a kráček přímo k rakvi přisluhulého vládníka. Po nějakou chvíli stál vítězný císař Francouzů pohřížen v myšlenkách. Potom prstem napsal jméno "Napoleon" do prachu usazeného na veliké kamenné rakvi a obrátiv se k svým pobočníkům, pravil: "Pánové, kdyby tento ještě byl živ, nebyl bych já zde."